

Nr 59.

Ankom till Riksdagens kansli den 11 april 1913 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl Maj:ts proposition angående försäljning av frälseutjorden Mjölby nr 6 samt lägenheterna Mjölby nr 41 och Mjölby nr 40 m. m.

(1:a Avd.)

I en till Riksdagen den 11 mars 1913 avlåten, till jordbruksutskottet för förberedande handläggning hänvisad proposition, nr 122, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgiva, att frälseutjorden Mjölby nr 6 samt lägenheterna Mjölby nr 41 och Mjölby nr 40, vilka fastigheter å bifogade karta utmärkts med litt. F, G och H, må genom arméförvaltningens fortifikationsdepartements försorg försäljas för en köpeskilling, för samtliga fastigheterna tillhoppa ej understigande 32,000 kronor, samt att denna köpeskilling, sedan kostnaderna för försäljningen avdragits, må tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål; ävensom att vad statsmakterna beslutat om överlämnande till lantförsvaret av området litt. E å kartan må återgå.

I detta ärende har departementschefen till berörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Såsom förläggningssort för andra arméfördelningens trängkår avsågs till en början Mjölby och för ändamålet anskaffades mark, belägen omedelbart intill statens därvarande järnvägsstation och å ömse sidor om spårområdet. På den väster om detta område belägna delen av trängkårens mark anordnades förrådsbyggnad och vaktmästarbostad för trängkårens mobiliseringsförråd.

Sedermera blev emellertid bestämt, att trängkåren skulle förläggas till Linköping, och uppförandet av kasernetablissemang därstädes påbörjades.

År 1910 gjorde järnvägsstyrelsen framställning, att nyss nämnda område väster om järnvägen skulle överlämnas till järnvägsstyrelsen. Vederbörande militära myndigheter, som ansågo, att trängkårens mobiliseringsförråd borde flyttas till kårens nuvarande förläggningssort, Lin-

köping, tillstyrkte framställningen, och i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition (nr 228) medgav 1912 års Riksdag nämnda områdes överlåtande till statens järnvägar mot den ersättning för flyttning till Linköping m. m., som efter vederbörlig prövning kunde befinnas bära utgå.

Nu föreligger fråga om att avhända lantförsvaret även den öster om järnvägen vid Mjölby station belägna mark, som förut avsetts för Östgöta trängkår.

Denna mark är å karta, som torde få bifogas statsrådsprotokollet för denna dag, betecknad med litt. F, G, H och E.

Området litt. F, som utgöres av frälseutjorden Mjölby nr 6, har inköpts för kronans räkning genom avhandling den 27 november 1900, vari arealen uppgives till 2 tunnland 30,1 kappland, och enligt däri åberopad karta med beskrivning utgör arealen 1 hektar 45 ar 20 kvadratmeter. Priset utgjorde 4,411 kronor 9 öre, varjämte säljaren tillförsäkrats ersättning med 800 kronor för flyttning av byggnader, som icke ingingo i köpet.

Området litt. G, som utgöres av lägenheten Mjölby nr 41, en trängförrådstomt, om 3 tunnland 18,3 kappland eller 1 hektar 76 ar 40 kvadratmeter, avsöndrad från $\frac{1}{4}$ mantal frälse Mjölby nr 13 Gravgård, har inköpts enligt köpekontrakt den 14 november 1900 för 5,357 kronor 91 öre.

Området litt. H, som utgöres av lägenheten Mjölby nr 40, en trängförrådstomt, om 6 tunnland 0,4 kappland eller 2 hektar 96 ar 90 kvadratmeter, avsöndrad från kronoskatteutjorden Mjölby nr 8 Kattkällan, har inköpts för 9,000 kronor enligt kontrakt den 7 november 1900.

Lagfart å dessa tre fastigheter har beviljats kronan den 22 december 1900.

Området litt. E, som innehåller i areal 3 hektar 2,50 ar, utgör en del av ägorna till förra furirbostället $\frac{1}{2}$ mantal Mjölby nr 15 Södergården och har vid en av kommissionslantmätaren G. W. Müntzing förrättad, den 29 november 1900 fastställd ägostyckning av detta hemman betecknats med Ba 3. I enlighet med Kungl. Maj:ts proposition nr 77 till 1906 års Riksdag har Riksdagen medgivit, att detta område den 14 mars 1914 överlämnas till lantförsvaret.

Chefen för andra arméfördelningen har i skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 11 oktober 1910 ifrågasatt, huruvida ej Riksdagens bemyndigande borde begäras att, när passande konjunkturen inträffade, få för kronans räkning till ett minimipris av 2,500 kronor för tunnland försälja kronans område öster om järnvägen eller delar av detsamma. Sedan värdering verkstälts av förrådsförvaltaren

O. Malm i samråd med godsägaren och landstingsmannen Axel Svensson i Mjölby under förutsättning av områdets försäljning till byggnadstomter om $1\frac{1}{4}$ à $1\frac{1}{2}$ tunnland, samt värderingsmännen därvid kommit till ett värde för hela området öster om järnvägen av ej mindre än 110,096 kronor, hade arméfördelningschefen ansett, att vid områdets försäljning utan styckning i tomter en annan beräkningsgrund borde göra sig gällande, samt därför anbefallt chefen för trängkåren att gå i författning om värdering under sistnämnda förutsättning. Kårchefen hade i anledning härav framhållit, att en del av området för omkring 10 år sedan betalats med i medeltal 1,500 kronor tunnlandet, att jordvärdet därefter ej oväsentligt stigit, samt att, enär Mjölby municipalsamhälle vore i rask utveckling, det ganska snart torde bliva nödvändigt för detsamma att förvärva nya byggnadsplatser, vartill kronans mark vore synnerligen lämplig. I följd härav hade kårchefen ansett värdet för tunnland ej böra sättas lägre än 2,500 à 3,000 kronor.

Under framhållande av fördelarna av att trängkårens mobiliseringsförråd flyttas till kårens nuvarande förläggningssort Linköping, har fortifikationsdepartementet i skrivelse den 22 april 1911 förklarar, att all den för kåren vid Mjölby förvärvade och avsedda mark blir för kåren behöfvlig och kan avyttras.

Beträffande området litt. E, som ännu icke överlämnats till lantförsvaret, har fortifikationsdepartementet ansett, att då domänstyrelsen numera icke har någon annan angränsande mark under sin förvaltning och med hänsyn till områdets ringa omfattning och belägenhet detsamma icke lämpligen bör vidare utnyttjas såsom jordbruksfastighet utan försäljas till byggnadsplatser, det kan ifrågasättas om icke försäljningen jämväl av detta område lämpligen bör handhavas av samma statsmyndighet eller fortifikationsdepartementet, som erhåller uppdrag att ombesörja försäljningen av övriga marken.

Fortifikationsdepartementet, som beräknat, att områdena litt. F, G, H och E sammanlagt innehålla en areal av 9,635 hektar och att det av arméfördelningschefen föreslagna försäljningspriset utgör 52 öre per kvadratmetern, har vidare anfört, att efter områdenas uppdelning till byggnadstomter skulle otvivelaktigt åtskilliga tomter kunna försäljas till pris, överstigande 52 öre kvadratmetern, men att å andra sidan torde vara tvivelaktigt, om beloppet kunde sättas såsom minimipris för alla delar av området. Av detta måste dessutom vid tomtförsäljning en avsevärd del avsättas för gator och allmänna platser. Om man utginge från ett pris av 50 öre kvadratmetern eller 5,000 kronor för hektar, skulle sammanlagda beloppet bliva för 9,635 hektar 48,175 kronor och,

om området litt. E frånräknades, för återstående 6,385 hektar 31,925 kronor, vilka summor torde kunna avjämnas till respektive 48,000 och 32,000 kronor. Fortifikationsdepartementet hyste den uppfattningen, att sistnämnda båda belopp skulle kunna bestämmas såsom minimipris, det förstnämnda för kronans hela öster om järnvägen befintliga mark, och det sistnämnda för den del därav, som å vidfogade karta betecknats med litt. F, G och H, vare sig försäljningen skedde på en gång eller efter områdenas uppdelning till byggnadstomter, i vilket sistnämnda fall tomterna efter deras läge och beskaffenhet måste åsättas olika värden, likväl så bestämda, att de sammanlagt uppginge till förut angivna minimipris.

Fortifikationsdepartementet har därför hemställt, att de å vidfogade karta med litt. F, G och H betecknade, för trängkåren inköpta områdena få försäljas antingen på en gång för ett pris av minst 32,000 kronor eller i särskilda delar för pris, så beräknade, att sammanlagda köpeskillingarna ej understiga sistnämnda belopp, samt att området litt. E må antingen fortfarande vid nu löpande arrendetids utgång den 14 mars 1914 bibehållas under domänstyrelsens förvaltning eller ock försäljas ensamt för en köpeskillning av minst 16,000 kronor eller tillsammans med områdena litt. F, G och H mot en köpeskillning för alla fyra områdena av minst 48,000 kronor eller i stycken för pris, så beräknade, att sammanlagda köpeskillingarna för samtliga områdena litt. E, F, G och H ej understiga sistnämnda belopp, ävensom att de belopp, som efter avdrag av försäljningskostnader bliva statsverket behållna, få tillföras den under statskontorets förvaltning ställda fond, benämnd lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

I Mjölby socken bosatte kronofogden J. E. S. Cnattingius har i infortrat utlåtande anført, att i fall områdena litt. F och G i sin helhet på en gång försäljas, torde man ej kunna påräkna högre köpeskillning än 2,500 kronor för tunnland, att området litt. H skulle kunna lämpa sig till allmän park för Mjölby samhälle och kanske därför kunde hembjudas samhället till inköp för skäligt pris, samt att området litt. E kan för särskilt ändamål påräkna spekulation till förhöjda pris.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län, som blott yttrat sig angående området litt. E, har ansett detta område böra försäljas ostyckat; ty visserligen skulle det inbringa mera, om det försälldes i tomter, men på grund av den ganska rikliga tillgången på byggnadstomter i Mjölby, vilken komme att än mera ökas genom försäljning av områdena litt. F, G och H, torde en avsevärt lång tidrymd förflyta, innan alla tomter hunne bliva försälda.

Domänstyrelsen, som jämväl ansett sig böra yttra sig endast angående området litt. E, har den 29 september 1911 till en början upplyst, att köpeskillingen för de i propositionen (nr 77 till 1906 års Riksdag) omnämnda områdena Ba 1 och Ba 2, innefattande tillhopa omkring 4 hektar, vid värdering i föreskriven ordning bestämts till 39,770 kronor, samt vidare anført, att, därest området litt. E vid nu löpande arrendeperiods utgång ej komme att erfordras för lantförsvarets räkning och ej heller toges i anspråk för annat allmänt ändamål, samma område borde försäljas, dock ej odelat utan uppdelat i tomter, vartill dess belägenhet gjorde detsamma lämpligt. Ett sådant försäljningssätt torde även enligt vad Kungl. Maj:ts befallningshavande framhållit tillföra kronan större intäkt. Därest emellertid föryttring av de övriga av fortifikationsdepartementet därtill ifrågasatta områdena litt. F, G och H komme till stånd, torde, enligt vad av ortsmyndigheternas yttrande framginge, en avsevärt lång tidsrymd förflyta, innan det uppstode efterfrågan på tomter å området litt. E, varför tidpunkten för dess utbudande torde böra framflyttas. Med anledning av vad domänstyrelsen sålunda anført, har styrelsen under sagda förutsättningar hemställt, att området måtte fortfarande efter den 14 mars 1914 åt statsverket bibehållas och, i avvaktan på lämpliga konjunkturer för dess försäljning i tomter, genom styrelsens försorg utarrenderas förslagsvis på 5 år i sänder.

Statskontoret har i utlåtande den 13 december 1911 förklarat sig icke hava något att erinra mot att områdena litt. F, G, H och E försäljas och att de vid försäljningen inflytande medlen tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Med anledning av vad statskontoret sålunda anført, har domänstyrelsen lämnats tillfälle att än en gång yttra sig i ärendet. Styrelsen har därvid i utlåtande den 31 januari 1913 framhållit, att styrelsen vid avgivandet av sitt förra utlåtande utgått från den förutsättningen, att då området litt. E efter beslutet om dess överlämnande till lantförsvaret befunnits för detsamma obehöfligt, nämnda beslut skulle komma att upphävas och att således någon förflyttning av området från styrelsens förvaltning ej skulle komma till stånd. Härav bleve sedan en given följd, att vid områdets försäljning inflytande medel skulle tillgodoföras den under domänstyrelsens förvaltning ställda statens domäners fond för att jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 10 juni 1912 användas till inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark. Med anledning av statskontorets uttalande i ärendet har styrelsen föranlåtits att, under

åberopande av vad här anförts, hemställa, att förberörda beslut måtte upphävas.

Departements-
chefen.

Genom Riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts år 1912 avlåtna proposition (nr 228) har frågan om förflyttning av Östgöta trängkärs mobiliseringsförråd till kårens etablissemang i Linköping blivit avgjord. Det synes därför icke finnas anledning att vidare i kronans ägo bibehålla områdena litt. F, G och H eller att fullfölja beslutet angående överlämnande till lantförsvaret den 14 mars 1914 av området litt. E.

Beträffande områdena litt. F, G och H instämmer jag i myndigheternas förslag om deras försäljande genom fortifikationsdepartementets försorg till ett minimipris av sammanlagt 32,000 kronor, att tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål. Sättet för försäljningen torde framdeles böra bestämmas efter sig företeende omständigheter.

Vad däremot angår området litt. E, skulle detta i händelse av förnyad utarrendering säkerligen icke lämna 600 kronor i årligt arrende, och om området stode under domänstyrelsens vård, skulle det därför enligt gällande författningar bero på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna förordna, huruvida området borde för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas, i vilket fall köpeskillingen finge av Kungl. Maj:t disponeras för inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark. Under sådana omständigheter torde för närvarande endast behöva påkallas återgång av beslutet om områdets överlämnande till lantförsvaret, varefter frågan om områdets framtida användning må avgöras av Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för jordbruksdepartementet.»

Mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet för sin del icke funnit något att erinra. Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition.

Stockholm den 11 april 1913.

På jordbruksutskottets vägnar:

GÖSTA TAMM.

Närvarande: herrar Tamm, Odelberg, frih. De Geer, Fahlén, Pers, Ericsson, Nilsson i Kabbarp, Andersson, Hellström, greve Wachtmeister, Barthelson, Bosson, Tysk, Olausson, Gustafsson och Nilsson i Linnås.